

Posudek disertační práce Jana Seidla Homosexualita v praxi a diskurzu trestního práva, medicíny a občanské společnosti od vydání trestního zákona z roku 1852 do přijetí trestního zákona z roku 1961

Předkládaná disertace Jana Seidla představuje příspěvek k bádání o homosexualitě v českých zemích v poměrně širokém rozpětí více jak 100 let. Zájem domácí historiografie o tuto problematiku lze považovat za okrajový, byť v posledních letech se objevují již ucelenější výsledky bádání. Jak sám autor uvádí v přehledu dosavadního bádání, existuje několik zajímavých studií, ale ucelené odborné monografie po roce 1989 se domácí čtenářské publikum dočkalo až v roce 2011 a 2012.¹

Jan Seidl si ve své práci vytkl za cíl prozkoumat dominantní společenské procesy, které ovlivňovaly jak vnímání homosexuality většinovou společností, tak danou menšinou, a odrazily se v proměně trestního/občanského práva směřujícího od trestního stíhání až po „odtrestnění“ homosexuality. Autor se rovněž zaměřuje na lékařský diskurz a pojetí/sebepojetí homosexuální subkultury v rámci občanské společnosti. V posledně zmiňovaném kontextu se soustřeďuje zejména na snahy příslušníků a sympatizantů o změnu dobového paradigmatu, o emancipaci subkultury jako celku. Sledování právě těchto aspektů problematiky považuji za velmi přínosné, neboť autorovy interpretace nabývají na plastičnosti a zároveň se domnívám, že tyto diskurzy nejvíce ovlivňovaly pojetí/sebepojetí homosexuální subkultury v českých zemích ve sledovaném období.

Práce však obsahuje i další okruhy témat, např. základní rysy sociability v rámci homosexuální minority/komunity, názorové proudy uvnitř daného výseku společnosti, lesbismus, představení významných postav podílejících se na emancipačním procesu apod. Z hlediska časového je práce vymezena roky vydání trestních zákoníků, což předesílá i dominantní zaměření práce. Diskurz trestního práva je ve všech sledovaných obdobích

---

¹ Práci Jiřího Fanela Gay historie z roku 2000 považuji jednoznačně za populárně naučnou, odbornými texty myslím publikace Martina Putny Homosexualita v dějinách české kultury (2011) a autorovu syntézu Od žaláře k oltáři. Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti (2012).

preferovanější než diskurz občanské společnosti a medicíny. V tomto ohledu je zcela v souladu s intencemi autora, který v úvodu práce považuje „trestněprávní vyjádření postoje, který k ní (homosexuální subkultuře – pozn. DN) chovala většinová společnost, jako základní problém, který ničí životy jejich příslušníků a v právním státě nemá místo.“²

Za výrazné klady práce považují autorovu obeznámenost se zahraničními debatami a směry současného bádání na tematizovaném poli. Vedle standardní práce se zahraniční literaturou Jan Seidl aplikuje prvky nejnovějších debat a bádání na své téma – markantní je to např. v kritice „velké ikony“ bádání o sexualitě Michela Foucaulta, což v domácím prostředí není zcela obvyklé. Autor rovněž terminologicky vymezuje naprostou většinu pojmů, s nimiž pracuje, a ukazuje promyšlenost svých postupů i vyzrálost svého teoreticko/metodologického pojetí. Janu Seidlovi se také výborně daří množství veřejných debat systematizovat, konceptualizovat a zasadit je do patřičného kontextu. Předkládaná práce tak vyniká skutečným propojováním teoretického zázemí s konkrétními výsledky bádání, což v řadě textů i renomovaných odborníků a odbornic nebývá vždy pravidlem. Disertační text se rovněž vyznačuje čtivým stylem a zároveň zachováním výstižnosti, „exaktnosti“ a erudovanosti.

Mezi významné klady práce patří rovněž bohatý pramenný materiál, s nímž autor pracoval. Nalezneme zde prameny úřední povahy, např. policejní záznamy, záznamy z jednání zákonodárných sborů, materiály ÚV KSČ, stejně jako prameny osobního charakteru, např. dopisy, rozhovory, a v neposlední řadě i stěžejní texty dobové „publicistiky“ či odborné texty. V tomto kontextu považují nestandardní řazení seznamu užitých pramenů a literatury za každou kapitolou jako velmi šťastnou volbu usnadňující orientaci čtenáře či čtenářky, zvláště pak, když autor svoje dílo vnímá jako příspěvek do diskuze a podnět k dalšímu bádání na tomto poli.

Struktura předkládané syntézy se vyznačuje logickým členěním podle tradiční periodizace spojené se změnami nejen politickými, ale i společenskými. Vedle bohatě pojednaných kapitol sledujících období 1852–

---

² Viz s. 10. Na druhé straně rozhodně nepovažují části o diskurzu medicíny a občanské společnosti jako dílčí.

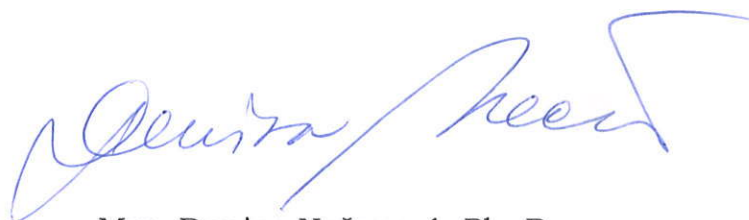
1918 a období první republiky autor mapuje i poněkud badatelsky problematická období okupace a komunistického Československa, která se vyznačují v prvním případě zejména torzovitostí v druhém výrazným ideologickým „nánosem“. Autor se s těmito nástrahami však bravurně vypořádal. V tomto kontextu bych také vyzdvihla dlouhý časový záběr práce umožňující sledovat dlouhodobější proměny a zároveň kontinuity sledované problematiky.

Drobnou výtku si však zaslouží grafická úprava práce. Tabulky a grafy uvedené v první kapitole nejsou plynule začleněny do textu, ale i přes jejich malý rozsah „okupují“ téměř všechny celou stránku. Do rozsáhlé práce se vloudily také dvě volné strany uprostřed kapitol (s. 102, 373).

V celkovém pohledu představuje předkládaná disertace Jana Seidla bez nadsázky přelomovou práci na daném poli a podle mého soudu zasáhne i do bádání o homosexualitě v rámci jiných společenských věd. Přínos autora je zcela nesporný. Ve srovnání s dosavadním bádáním se díky výše zmíněnému jedná o vsutku „pionýrský“ počín zasluhující ocenění.

Předkládaná práce Jana Seidla naplnila úvodní vytčené cíle a přináší řadu zajímavých informací a interpretací. Vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Brně 22. 11. 2012

Mgr. Denisa Nečasová, Ph. D.